

Μισέλ Φάις «Δεν μπορώ να συνεχίσω, θα συνεχίσω»

Το ανυπόφορο της ύπαρξης
στο «Όπως ποτέ», τρίτο βιβλίο
της άτυπης τριλογίας του συγγραφέα

Μισέλ Φάις
ΟΠΩΣ ΠΟΤΕ
ΚΩΜΩΔΙΑ ΤΗΣ ΚΟΥΡΑΣΗΣ
Εκδ. Πατάκη,
σελ. 150,
Τιμή: 8,70 ευρώ

Σαλβαντόρ Νταλί,
«Όνειρο που
προκλήθηκε από
το πέταγμα μιας
μέλισσας γύρω
από ένα ρόδι
ένα δευτερόλεπτο
πριν από
το ξύπνημα»

ΓΡΑΦΕΙ Η
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΧΙΝΑ

Διαβάζοντας το τρίτο βιβλίο της άτυπης τριλογίας του Μισέλ Φάις που ξεκίνησε με το «Από το πουθενά» και συνεχίστηκε με τη «Lady Cortizol», μου ερχόταν συνέχεια στον νου μια επιστολή του νεαρού Μπέκετ προς τον γερμανό φίλο του Αξελ Κάουν: «Ολοένα και περισσότερο η γλώσσα μου μου φαίνεται σαν πέπλο που κάποιος πρέπει να σκίσει για να βρει τα πράγματα (ή το τίποτα) που βρίσκονται πίσω του» έγραφε. Και λίγο πιο κάτω: «Για ποιον λόγο να μη διαλυθεί η τρομακτικά αυθαίρετη υλικότητα της λεκτικής επιφάνειας; Μήπως η νηπιτική επιφάνεια της Εβδομης του Μπετόβεν δεν καταβροχθίζεται από τεράστιες μαύρες παύσεις, έτσι ώστε να την προσλαμβάνουμε σαν ένα ιλιγγιώδες μονοπάτι από ήχους που συνδέουν ανεξικνίαστα χάσματα σιωπής;».

Ανάλογα χάσματα σιωπής ανοίγονται στο έργο του Φάις, παρά το φαινομενικά ακατάσχετο παραλήρημά του, χάσματα

που τα παραγεμίζει ο αφηγητής με όνειρα, παραμιλητά, μουρμουρητά, κραυγές, για να μη φανεί το ιλιγγιώδες κενό στο βάθος τους. Σκιαμαχώντας με το πέρασμα του χρόνου, «κάτι ανάμεσα σε ίλιγγο, λιποθυμία, απώλεια συνείδησης, επιληπτικό επεισόδιο και συγκοπή», παραδομένος στη γεύση του θανάτου («Ξερό κόμα, ξινισμένο κρασί, μουχλιασμένο όνειρο»), κινδυνεύοντας «από ασφυξία μέσα στον ίδιο του τον εαυτό» όπως ο Κάφκα, αλλά συνεχίζοντας, όπως ο Ακατονόμαστος του Μπέκετ, ο αφηγητής αναδεικνύεται επίσης σε μέγα σατιρικό, στην κόψη του γκροτέσκο. Η θανατόπληκτη πρόζα του Φάις διαθέτει, παραδόξως, το σφρίγος της κωμωδίας. Στο «Όπως ποτέ», ο αφηγητής αγγίζει θηλεημένα τη γελοιότητα μέσα στον αυτοεγκλεισμό του, γίνεται γκροτέσκ μέσα στην αδιάκοπη αυτοπαράτηρήσή του. Διόλου τυχαίος, λοιπόν, ο υπότιτλος του βιβλίου: «Η κωμωδία της κούρασης».

Το θέατρο του βίου

Στο «Όπως ποτέ», όπως και στα προηγούμενα δύο βιβλία της τριλογίας του συγγραφέα, έχουμε δύο πρόσωπα – μια αινιγματική γυναίκα κι έναν κλωνισμένο άντρα – που ανταλλάσσουν αδιάκοπα το μη ανταλλάξιμο: το ανυπόφορο της ύπαρξης. Η σύγχυση και το κενό σημαίνονται με έναν ασυγκράτητο παραδαρμό, ένα πυρετικό, βασανιστικό παραλήρημα. Είναι όμως πράγματι ένας άντρας και μια γυναίκα; Στην εξέλιξη αυτής της αφήγησης, που δεν ενδιαφέρεται για την πλοκή, αλλά για το θέατρο του βίου, τα δύο πρόσωπα εναλλάσσουν ρόλους και ταυτότητες, απορροφώνται ο ένας από τον άλλον ή βρίσκονται να ξιφουλκούν ο ένας εναντίον του άλλου, περιδινούνται από τη μια διάθεση στη διαμετρικά αντίθετή της και συνεχώς, ακατάπαυστα, δημιουργούν στον αναγνώστη την εντύπωση ότι δεν πρόκειται για δυο διακριτά, διαφορετικά πρόσωπα, αλλά για τον εαυτό που κονταροχτυπιέται με τον εαυτό. Ο Φάις σπίνει ένα σύμπαν ομοιομάτων, μέσα σε έναν θρίαμβο φαινομενικότητας και επανάληψης, μια λαβυρινθώδη διαδρομή γεμάτη παραμορφωτικούς καθρέφτες που δεν φτάνει πουθενά και δεν αποκαλύπτει ποτέ το οντολογικά ισχύον, παρά μόνο φευγαλέα σπαράγματα ενός ούτως ή άλλως απροσδιόριστου και θολού οιονεί προσώπου στο οποίο δεν μπορεί να αποδοθεί η αξία και η έννοια του πρωτότυπου, ή αλλιώς, του παγιωμένου εαυτού. Κι όμως, σ' αυτά τα ομοιώματα που υποκαθιστούν ή μάλλον υποδύονται το πρόσωπο, η πολυπροσωπία είναι αναμάρτητη, το πέπλο τους διαφανές. Η αθωότητά τους συνίσταται στο ότι δεν καλύπτει τίποτε, ή καλύτερα δεν καλύπτει το τίποτε. Βρισκόμαστε, λοιπόν, μπροστά στο ιλιγγιώδες: η αδιάκοπη αναταραχή, η βυθομέτρηση του χάους, η συνεχής αναμόχλευση της ύπαρξης, αυτό το «θα συνεχίσω» συμποσούνται στη στάχτη του Εγώ.

Αν όμως αυτό το Εγώ είναι προορισμένο να καταλήξει σ' ένα βιβλίο, όπως και ο κόσμος άλλωστε, σύμφωνα με τον Μαλαρμέ; Αν το Εγώ ταυτίζεται με το κειμενικό δημιούργημα του; Τότε έχουμε έναν ακαταπύνητο συγγραφέα που ανασκάπτει επίμονα το ορυχείο της ύπαρξης, διακινδυνεύοντας, εν πλήρη επιγνώσει, να συναντήσει εκεί, όχι μια αναθαρρυντική βεβαιότητα, όχι πυρήνα αλήθειας, αλλά το τίποτε που όχι άδικα φοβόταν.

